

การศึกษาปรากฏการณ์การส่งผ่านการเรียนรู้ของการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

A Knowledge Transmission Phenomena Study of Satellite-based Distance Education

บทความวิจัย

วันที่รับบทความ: ๕ ก.พ.๖๒
วันที่แก้ไขบทความ: ๒๕ ก.พ.๖๒
วันที่ตอบรับบทความ: ๒๗ มี.ค.๖๒

เนตรนภา ศรีวนิชย์*
Natenapa Srivanich*

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาปรากฏการณ์การส่งผ่านการเรียนรู้ของการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม” สำหรับโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (๑) เพื่อศึกษากลไกการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (๒) เพื่อศึกษาลักษณะของปรัชญาการศึกษาตามแนวศาสตร์พระราชา (๓) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดในการดำรงชีวิตของนักเรียนในโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมตามแนวทางศาสตร์พระราชา งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ รวมทั้งการค้นคว้าเอกสารจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเชื่อมโยงกับศาสตร์พระราชา ศาสตร์พระราชาด้านการศึกษา ปรัชญาการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivist Theory) และภูมิสังคม

จากการศึกษาพบว่า กลไกการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน (๑) ขั้นตอนการศึกษา บอกวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้และสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน รวมถึงทบทวนความรู้เดิมที่นักเรียนได้รับการศึกษามาก่อน (๒) ขั้นระหว่างการศึกษา เป็นการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนว่าตั้งใจในการศึกษาหรือไม่ (๓) ขั้นตอนหลังการศึกษา สรุปเนื้อหาที่เรียนมาตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ได้แจ้งให้ทราบก่อนการศึกษา รวมถึงตอบข้อซักถาม และอธิบายเพิ่มเติม รวมทั้งกำหนดประเด็นกระตุ้นให้เกิดกระบวนการทางความคิด ผสมผสานกับความรู้ที่ได้รับมาก่อน ซึ่งเป็นขั้นการทบทวนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เพื่อสร้างความรู้ใหม่และสามารถนำไปใช้ได้ อย่างถูกต้อง จุดแข็งของโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมคือ เป็นโครงการพระราชทาน ทำให้ได้รับการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

* สาขาผู้นำทางสังคม ธุรกิจและการเมือง วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยรังสิต

Philosophy in Leadership in Society, Business and Politics, College of Social Innovation, Rangsit University

E-mail: natenapa@tot.co.th

ศาสตร์พระราชาด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีองค์ประกอบที่สำคัญเทียบเท่าปรัชญาการศึกษา คือ มีแนวคิด ทศนคติและความเชื่อเป็นหลักในการดำเนินงาน มีองค์ประกอบของการศึกษา ความหมายของการศึกษา จุดมุ่งหมายของการศึกษา ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับปรัชญาการศึกษาที่ประยุกต์แล้ว ปรัชญาการศึกษาตามแนวทางศาสตร์พระราชาเมืองประกอบครบที่จะเป็นปรัชญาการศึกษาซึ่งแนวคิดไม่ได้เหมือนกับปรัชญาการศึกษาประยุกต์แบบใดแบบหนึ่งแต่เป็นการผสมผสานปรัชญาการศึกษาทั้ง ๖ แบบ เข้าด้วยกัน เป็นปรัชญาการศึกษาที่พิสูจน์แล้วว่าสามารถปฏิบัติได้จริง

นอกจากความรู้ด้านการศึกษาแล้วปรากฏการณ์ความรู้ที่ถูกส่งผ่านมากับการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมทำให้นักเรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ยังคงได้รับแนวคิดจากศาสตร์พระราชาทางด้านอื่นด้วย ได้แก่ ศาสตร์พระราชาด้านความประพฤติและการครองตน ศาสตร์พระราชาด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม แนวคิดการดำรงชีวิตถูกส่งผ่านจากการเคารพรักเทิดทูน และสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ที่ให้โอกาสทางการศึกษาแก่พวกเขา จึงทำให้นักเรียนมีแนวคิดด้านการดำรงชีวิต ได้แก่ ความพอเพียง ความรับผิดชอบ ความเพียร ความกระตือรือร้น รู้เท่าทันเทคโนโลยี และความรู้รักสามัคคี

ปรากฏการณ์การส่งผ่านความรู้ผ่านการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์เป็นกลไกที่ทำให้เกิดเป็นการศึกษาที่สมบูรณ์ตามแนวศาสตร์พระราชา ด้านการศึกษาคือมีความรู้ทางวิชาการ คุณธรรม และเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ดังนั้นรูปแบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำ เป็นรูปแบบของการศึกษาที่สมบูรณ์ที่ภาครัฐควรส่งเสริมให้เกิดการศึกษาในลักษณะนี้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งมีอยู่จำนวนมาก ซึ่งจะทำให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การศึกษาทางไกล, การเรียนรู้, ปรัชญาการศึกษา

Abstract

The objectives of the research “A Knowledge Transmission Phenomena Study of Satellite-based Distance Education” for Rajapranugroh School are: (1) To study the mechanism of satellite-based distance education. (2) To study the King’s philosophical education (3) To study and analyze any life concepts, in accordance with the King’s philosophy, of students participating in the satellite-based distance education program. This research is qualitative research that collected information from interviews and reliable sources. It is also a data analysis relating to the King’s philosophical education, the concept of satellite-based distance education, constructivist theories, and geosocial.

According to the study, the mechanism of satellite-based distance education consists of three processes: (1) Pre-study process: Inform about the objectives of the study to initiate learning processes, motivate students and reviewing their previous knowledge. (2) On-going process: Observe the behavior of the students whether they pay attention to the class. (3) Post-study process: Summarize the learned contents corresponding to the previously informed objectives, answer questions, explain additional details and assign issue to initiate the thinking process integrating with previously taught knowledge-

a review process according to constructivist theory-to create new experiences for students and teach them to apply the knowledge in their daily lives correctly. The strength of the satellite-based distance education project is that it is one of the Royal Projects and is thus supported by all government sectors.

The Royal Philosophy of His Majesty King Bhumibol Adulyadej is as essential as educational philosophy; not only does it consists of concepts, attitudes and beliefs that become the main principle in work process, it also contains the constituents, meanings, and objectives of education. When compared to applied education philosophy, The Royal Philosophy has all the necessary constituents to be considered educational philosophy. While its concepts are not similar to a particular applied educational philosophy, it is an integration of six educational philosophy and is proven to be practical.

Not only did the students receive a great deal of knowledge through satellite-based distance education, but they also learned about the other forms of the Royal Philosophy such as Progressivism and Reconstructionism. This life concept is transmitted from one to another in respect and remembrance of His Majesty King Bhumibol Adulyadej who gave them an educational opportunity. As a result, students learned about various life concepts such as sufficiency, responsibility, diligence, enthusiasm, technological literacy, and harmony.

The phenomena of satellite-based distance education at Rajaprajanugroh School is the mechanism that creates complete education following the King's footsteps in education as it is educational, moralistic, and sacrificial for the common good. In conclusion, satellite-based distance education at Rajaprajanugroh School, a boarding school, should be particularly supported by the government sectors, especially in a great number of small schools, in order to enhance the quality of the development of human resources in our country.

Keywords: Distance Education, Learning, Philosophy of Education

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นสิ่งที่คู่กับอารยธรรมของมนุษย์มาเป็นเวลานาน การศึกษาหาความรู้ในอดีตเป็นการเรียนรู้ผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันศาสนาและประเพณีที่สืบทอดต่อกันมา โดยมีเป้าหมายในการเรียนรู้เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตต่างจากในปัจจุบันเป็นยุคเศรษฐกิจบนพื้นฐานของความรู้ ซึ่งการศึกษาถูกใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้นำพาประเทศไปสู่ความมั่งคั่ง ยั่งยืน และเป็นกลไกหลักในการพัฒนาประเทศ เพื่อให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมโลกได้ รัฐจึงต้องจัดการศึกษาให้กับประชากรอย่างเท่าเทียมกัน แต่ในความจริงยังมีประชากรบางกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงการศึกษาได้ ซึ่งเกิดจากอุปสรรคหลายอย่าง ทั้งอุปสรรคทางด้านเศรษฐกิจ อุปสรรคทางด้านพื้นที่หรือเวลา ซึ่งรัฐมีหน้าที่ในการลดอุปสรรคเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียมกัน

การศึกษาคือรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ แต่ต้องยอมรับว่าจนถึงปัจจุบัน เด็กนักเรียนในพื้นที่ชนบททางไกลของประเทศไทย ยังขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา เนื่องจากโรงเรียนในพื้นที่ขาดแคลนบุคลากรด้านการศึกษา โดยเฉพาะครูที่มีความรู้เฉพาะด้าน แต่ด้วยสายพระเนตรอันยาวไกลของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร จึงมีพระราชดำริและพระราชทานทุนประเดิมจำนวน ๕๐ ล้านบาท นำมาก่อตั้งมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมขึ้น เพื่อจัดทำโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม สำหรับกระจายโอกาสทางการศึกษาให้เด็กในพื้นที่ห่างไกลและขาดแคลนครู ได้เข้าถึงการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกับเด็กในเมือง นำมาซึ่งคำที่เด็กเรียกกันสั้น ๆ ว่า “ครูตู้” ครูพระราชทาน โครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมที่ดำเนินงานมาแล้วกว่า ๒๐ ปี ด้วยการถ่ายทอดการเรียนการสอนจากโรงเรียนวังไกลกังวล ซึ่งเป็นโรงเรียนต้นทางให้แก่โรงเรียนปลายทางในพื้นที่ห่างไกล ขาดแคลนครูผ่านหน้าจอโทรทัศน์กระทั่งช่วงไม่ถึงสิบปีที่ผ่านมา ระบบอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้น เด็กและครูจึงสามารถโต้ตอบมีปฏิสัมพันธ์กันได้ผ่านทางอีเมล เฟซบุ๊ก รวมทั้งระบบวิดีโอคอนเฟอเรนซ์ที่สามารถถาม-ตอบ กันได้ทันที ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม คือ การให้โอกาสที่เท่าเทียมกันทางการศึกษา ปัจจุบันการพัฒนาประสิทธิภาพการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ผ่านครูตู้ยังคงดำเนินการอยู่ ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาและความมีประโยชน์ของโครงการเป็นที่ประจักษ์โดยทั่วกัน สิ่งที่ผู้วิจัยต้องการค้นหา คือ ศาสตร์พระราชาซึ่งเป็นตำราแห่งชีวิตที่เกิดจากการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่ถูกส่งมาพร้อมกับการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ได้สร้างแนวทางการดำรงชีวิตของนักเรียนเป็นไปในแนวทางใด

วัตถุประสงค์งานวิจัย

๑. เพื่อศึกษาหลักการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม
๒. เพื่อศึกษาลักษณะของปรัชญาการศึกษาตามแนวทางศาสตร์พระราชา
๓. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์แนวคิดในการดำรงชีวิตของนักเรียนในโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมตามแนวทางศาสตร์พระราชา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ต้องการศึกษาให้ทราบว่า การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมตามแนวทางศาสตร์พระราชาส่งผลต่อแนวคิดในการดำรงชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ศึกษาผ่านโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมอย่างไร จึงกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

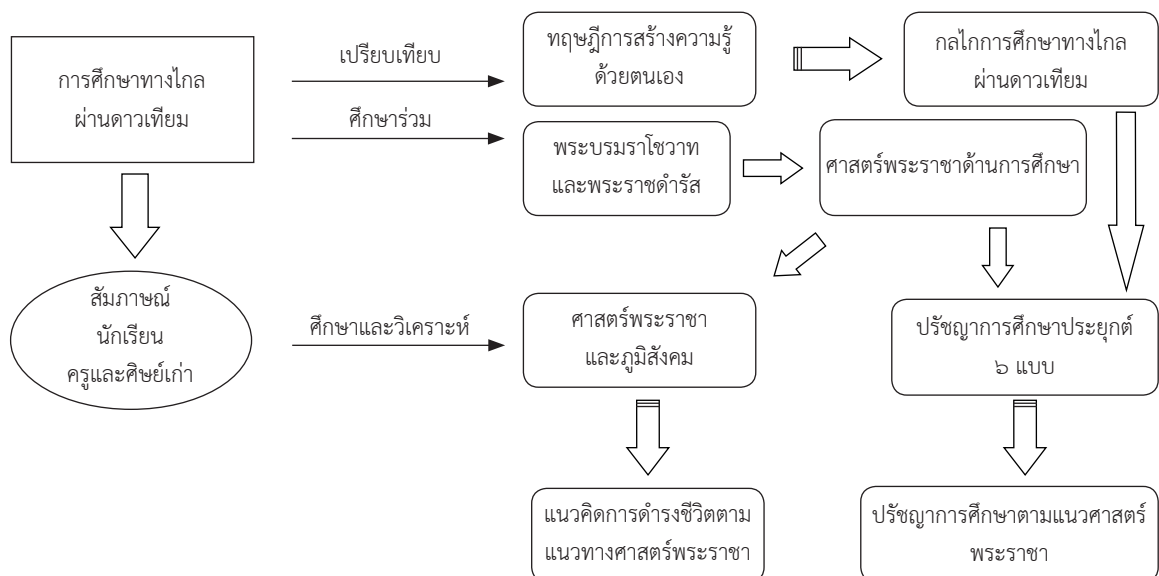
๑. ศึกษาหลักการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยศึกษาหลักการเหตุผลและความจำเป็นของการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม รวมถึงขั้นตอนในการส่งผ่านความรู้ บทบาทของครูและนักเรียน โดยเปรียบเทียบกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ว่ามีความสัมพันธ์และขั้นตอนในการเรียนรู้หรือไม่

๒. วิเคราะห์การศึกษาตามแนวทางศาสตร์พระราชามีลักษณะอย่างไร ศาสตร์พระราชาเป็นโครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่มีแนวคิดจากหลักการทรงงาน ๒๓ ประการ เพื่อแก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังแวดล้อม การเกษตร และด้านพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นโครงการเพื่อสร้างโอกาสและสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษา เป็นกลไกหนึ่งของศาสตร์พระราชาด้านการศึกษา ซึ่งศาสตร์พระราชาด้านการศึกษา ที่ทรงมอบให้ผ่านพระบรมราโชวาทในโอกาสต่าง ๆ นั้น ผู้วิจัยจะสังเคราะห์เป็นปรัชญาการศึกษาของพระองค์ตามแนวทางปรัชญา

การศึกษาประยุกต์ ประกอบด้วย ภูมิหลัง ความหมายของการศึกษา หลักการและวิธีการศึกษา จุดมุ่งหมายการศึกษา ผู้เรียน ผู้สอน โดยจะนำไปเปรียบเทียบ และวิพากษ์กับปรัชญาการศึกษาที่ประยุกต์จากปรัชญาแม่บทคือ ปรัชญาการศึกษาแบบสารัตถนิยม ปรัชญาการศึกษาแบบนิรันตรนิยม ปรัชญาการศึกษาแบบพัฒนาการนิยม ปรัชญาการศึกษาแบบปฏิรูปนิยม ปรัชญาการศึกษาแบบอัตถิภาวนิยม และพุทธปรัชญาการศึกษา ร่วมกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

๓. วิเคราะห์ผู้สำเร็จการศึกษาและนักเรียนที่กำลังศึกษาโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ตามแนวทางศาสตร์พระราชาด้านการศึกษาที่ได้ศึกษาในข้อ ๒ ร่วมกับศาสตร์พระราชาและภูมิสังคม ว่าโรงเรียนได้สอนให้มีแนวทางการดำรงชีวิตตามแนวทางศาสตร์พระราชาอย่างไร ซึ่งการวิเคราะห์แนวคิด

การดำรงชีวิตของนักเรียนตามแนวทางศาสตร์พระราชา จะใช้วิธีการสัมภาษณ์ครู นักเรียน และผู้สำเร็จการศึกษา เพื่อให้ทราบว่า นอกจากความรู้ที่ได้รับจากการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมีอะไรอีกบ้าง และนำสิ่งที่ได้รับไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตอย่างไร ซึ่งจะวิเคราะห์แนวทางการดำรงชีวิตตามแนวทางศาสตร์พระราชา ใน ๓ ด้าน คือ แนวคิดการดำรงชีวิตตามแนวทางศาสตร์พระราชาด้านเศรษฐกิจ แนวคิดการดำรงชีวิตตามแนวทางศาสตร์พระราชาด้านสังคม และแนวคิดการดำรงชีวิตตามแนวทางศาสตร์พระราชาด้านการศึกษา นอกจากนั้น ใช้ภูมิสังคมตามหลักการทรงงานของพระองค์เพื่อเปรียบเทียบแนวคิดในการดำรงชีวิตตามแนวทางศาสตร์พระราชาของนักเรียนที่ศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพ กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การรวบรวมข้อมูลจะเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก ประกอบด้วย ครู นักเรียน และผู้สำเร็จการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมจากโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ การสังเกตการเรียนและการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมทั้งการค้นคว้าเอกสารจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจะศึกษานักเรียนจากโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่มีนักเรียนจนถึงระดับชั้นมัธยมจำนวน ๓ โรงเรียน ดังนี้

๑. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๖ ต.น้ำดิบ อ.ป่าซาง จ.ลำพูน
๒. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๒๗ ต.จุมพล อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย
๓. โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ๔๓ อ.นาหว้า จ.สกล

การศึกษาเพื่อวิเคราะห์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้ ผู้วิจัยจำเป็นต้องอาศัยการวิพากษ์ โดยเชื่อมโยงกับแนวคิดการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ปรัชญาการศึกษา ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ศาสตร์พระราชาด้านการศึกษา ภูมิสังคม ซึ่งจะใช่วิธีการสัมภาษณ์ เพื่อนำตัวบทมาจัดประเภท แยกแยะและการวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบสำหรับงานวิจัย โดยแบ่งขั้นตอนการวิจัยเป็น ๓ ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ ๑ การศึกษาโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมตามแนวศาสตร์พระราชามีลักษณะอย่างไร

ขั้นตอนที่ ๒ การนำปรัชญาการศึกษาตามแนวทางศาสตร์พระราชมามีวิพากษ์กับปรัชญาการศึกษาที่ประยุกต์มาจากปรัชญาพื้นฐาน และทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ ๓ การศึกษาแนวคิดการดำรงชีวิตของนักเรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ที่ศึกษาตามโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมโดยการวิเคราะห์จากตัวบทที่ได้จากการสนทนา ว่ามีลักษณะตามแนวทางศาสตร์พระราชายังไงใน ๓ ด้าน คือ ด้านการศึกษาด้านความประพฤติและการครองตน รวมถึงด้านการอยู่ร่วมกันในสังคม

ผลการวิจัย

๑. กลไกการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เมื่อเปรียบเทียบกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองจะแบ่งเป็น ๓ ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนก่อนการศึกษา ขั้นตอนระหว่างการศึกษา และขั้นตอนหลังการศึกษา เพื่อเสริมให้นักเรียนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นไปตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมเพื่อการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ดังนี้

๑.๑ ขั้นก่อนการศึกษา ครูโรงเรียนปลายทางจะต้องชี้แจงให้นักเรียนปลายทางทราบว่า เรื่องที่จะทำการสอนเป็นเรื่องใด บอกวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ และสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน รวมถึงทบทวนความรู้เดิมที่นักเรียนได้รับการศึกษามาก่อนหน้า เพื่อต้องการให้นักเรียนสามารถจะสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่ผสมผสานระหว่างความรู้ก่อนหน้ากับความรู้ใหม่ที่จะได้รับ

๑.๒ ขั้นระหว่างการศึกษา เป็นการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนว่าตั้งใจในการศึกษาหรือไม่

๑.๓ ขั้นตอนหลังการศึกษา ขั้นตอนนี้ถือว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่ง นับเป็นหัวใจการเรียนการสอนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ที่เรียกว่า ขั้นการปรับเปลี่ยนความคิด ซึ่งการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในขั้นตอนนี้ครูปลายทางจะสรุปเนื้อหาที่เรียนมาตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ได้แจ้งให้ทราบก่อนการศึกษารวมถึงตอบข้อซักถาม และอธิบายเพิ่มเติม รวมทั้งกำหนดประเด็นกระตุ้นให้เกิดกระบวนการทางความคิด ผสมผสานกับความรู้ที่ได้รับมาก่อนซึ่งเป็นขั้นการทบทวนตามทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เพื่อสร้างความรู้ใหม่และสามารถนำไปใช้ได้ถูกต้อง ความรู้ที่สร้างขึ้นด้วยตนเองจะทำให้เกิดโครงสร้างทางปัญญา สามารถระลึกได้ในระยะยาว

๒. ลักษณะของปรัชญาการศึกษาตามแนวทางของศาสตร์พระราชามีวิเคราะห์จากพระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสในโอกาสต่าง ๆ และนำมาเปรียบเทียบกับปรัชญาการศึกษาประยุกต์ ทั้ง ๖ แบบ ได้แก่ ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม ปรัชญาการศึกษานิรันตรนิยม ปรัชญาการศึกษาพิพัฒนานิยม ปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม

ปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม และพุทธปรัชญาการศึกษา ซึ่งสามารถสรุปเป็นปรัชญาการศึกษาตามแนวทางศาสตร์ พระราชา ดังนี้

๒.๑ ที่มาและแนวคิดทางการศึกษา

การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เกิดจาก น้ำพระทัยของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่เล็งเห็น ความสำคัญของการศึกษาที่จะส่งผลต่อความเจริญยั่งยืน และความมั่นคงของชาติ ซึ่งกว่า ๒๐ ปีที่ผ่านมา การเดินทาง การคมนาคม มีความยากลำบาก เยาวชนของชาติในพื้นที่ ห่างไกลขาดโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา ทั้งการขาดแคลน ครูและมาตรฐานของโรงเรียนในพื้นที่ พระองค์จึงพระราชทาน โครงการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เพื่อเยาวชนในพื้นที่ ห่างไกลจะได้มีโอกาสศึกษา เพื่อสร้างความเท่าเทียมกัน และเล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาชาติด้วยการศึกษา นอกจากนั้นพระองค์ทรงได้มีพระบรมราโชวาท พระราช- กระแสรับสั่งฯ พระราชดำรัสที่มอบให้กับปสกนิกรในโอกาส ต่าง ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นถึง แนวคิด ทศนคติ และความเชื่อ ทางการศึกษา ซึ่งเมื่อนำมาร้อยเรียงแล้วถือว่าเป็นปรัชญา การศึกษาตามศาสตร์พระราชาสิ่งที่สำคัญที่สุดคือพระองค์ ทรงเห็นว่าประเทศชาติ จะมีความมั่นคงปลอดภัย มีความ เจริญรุ่งเรือง ได้ด้วยประชาชนมีการศึกษา ซึ่งกลไกการ ศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นหนึ่งในหลายเครื่องมือ ในการพัฒนาชาติ ตามแนวทางศาสตร์พระราชา ซึ่งได้ริเริ่ม โครงการด้านการศึกษาไว้หลายโครงการ เพื่อให้ประชาชน มีความรู้สามารถดำรงชีพได้ และทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

ภูมิหลังหรือที่มาของโครงการการศึกษา ทางไกลผ่านดาวเทียมใกล้เคียงกับปรัชญาการศึกษาแบบ ปฏิรูปนิยมมากที่สุด เนื่องจากปรัชญาการศึกษาแบบ ปฏิรูปนิยมใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง และแก้ปัญหาของสังคม ศาสตร์ พระราชาด้านการศึกษาเกิดขึ้นด้วยน้ำพระทัยของในหลวง รัชกาลที่ ๙ ที่ต้องการให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการ พัฒนาส่วนรวมคือสังคมและประเทศชาติ

๒.๒ ความหมายของการศึกษา

พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ให้ ความหมายของการศึกษาใน ๒ มิติ คือ มิติแรกเป็นการ พัฒนาองค์ความรู้ในเรื่องต่าง ๆ และมิติที่สองเป็นการพัฒนา บุคคลผู้ศึกษาเองให้มีความคิด ความประพฤติ ทศนคติ ค่านิยม และคุณธรรม ซึ่งทั้งสองมิติแห่งความหมายนี้ แยกกันไม่ได้ ตรงกันข้ามจะต้องควบคู่กันไปเพราะเมื่อ บุคคลหนึ่งมีความรู้ แต่มีความประพฤติ ทศนคติ ค่านิยม และคุณธรรม ที่ไม่ถูกต้องเหมาะสม ย่อมจะนำไปสู่การใช้ ความรู้ในทางที่ไม่ก่อประโยชน์ต่อทั้งตนเองและส่วนรวมได้ ดังพระราชดำรัสพระราชทานแก่ครูใหญ่และนักเรียน ณ ศาลาดุสิดาลัย พระราชวังดุสิต เกี่ยวกับความหมาย ของการศึกษา เมื่อวันที่ ๒๒ กรกฎาคม ๒๕๒๐ ไว้ว่า “การศึกษาเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทศนคติ ค่านิยม และคุณธรรมของ บุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศก็ย่อมทำได้สะดวกราบรื่นได้ผลที่แน่นอน และรวดเร็ว” ซึ่งพุทธปรัชญาการศึกษา มีจุดร่วมตาม ความหมายทางการศึกษากับความหมายทางการศึกษาของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ด้วยเรื่องมิติทางด้านคุณธรรม ซึ่งเป็นเรื่องกำกับความรู้ เป็นสิ่งที่สำคัญมากเพราะ ผู้ที่มีความรู้มากแต่ไม่มีคุณธรรมกำกับจะทำทุกอย่าง เพื่อประโยชน์ของตนเองไม่สนใจว่าจะสร้างผลกระทบ แก่ผู้อื่นอย่างไร

๒.๓ หลักการศึกษา

หลักการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระ- บรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ใช้หลักเหตุและผล คือการศึกษาเป็นกระบวนการค้นหา เหตุและผล ต้องศึกษาให้รู้ลึกและรู้กว้าง มีความรู้รอบตัว วิธีการเรียนรู้เป็นการเรียนรู้ทางทฤษฎีให้แตกฉาน แต่ยังไม่สมบูรณ์จนกว่าจะนำความรู้นั้นไปปฏิบัติจนชำนาญ ดังพระบรมราโชวาทพระราชทาน เมื่อ ๒๖ มิถุนายน ๒๕๑๙ ความว่า “...หลักอย่างหนึ่งที่สำคัญที่สุดคือ หลักของเหตุผล

และจะต้องขัดเกลาตลอดเวลา มิฉะนั้นจะมีวิชาความรู้เท่าไรก็ตามก็ไม่สามารถนำไปเป็นประโยชน์แก่ตัวแก่ส่วนรวมได้... หลักของเหตุผลมีหลักการว่า ถ้ามีสิ่งใดที่เราต้องเผชิญ ต้องพบ ต้องมีเหตุผลทั้งสิ้น คำนี้มีสองคำ เหตุคือต้นของสิ่งที่เราเผชิญ และผลเป็นสิ่งที่ต่อเนื่องจากสิ่งที่เกิดขึ้นแก่เรา ถ้าเราเผชิญสิ่งใดและเราพิจารณาด้วยเหตุผล ต่อไปเราก็จะเผชิญสิ่งที่ถูกต้อง” ซึ่งจะนำไปเปรียบเทียบกับปรัชญาพื้นฐานซึ่งคล้ายกับปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม เป็นปรัชญาการศึกษาที่พัฒนามาจากปรัชญาการศึกษาแบบปฏิบัตินิยม ซึ่งหลักการที่สำคัญคือ การปฏิบัติจริงเห็นความสำคัญของการเรียนรู้ชีวิตจริง การฝึกปฏิบัติในการแก้ปัญหาคือการนำความรู้ที่ได้จากการเรียนทางทฤษฎีไปปฏิบัติตนเอง

๒.๔ จุดมุ่งหมายของการศึกษา

จุดมุ่งหมายทางการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งเป็นการเรียนเพื่อสังคมจะสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม และปรัชญาการศึกษานิรันตรนิยม ที่มุ่งสร้างคุณธรรมมาตรฐานให้คนกลับมาเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม และพุทธปรัชญาการศึกษา ถือเป็นจุดมุ่งหมายร่วมกันของทั้ง ๔ ปรัชญา มีเพียงปรัชญาการศึกษาแบบอัตถิภาวนิยมที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาตนเอง ตระหนักถึงความสำคัญของตนเอง

๒.๕ ผู้เรียน

ปรัชญาการศึกษาประยุกต์มองผู้เรียนหรือนักเรียน มีหน้าที่เรียนตามจุดมุ่งหมายการศึกษาของแต่ละปรัชญา ปรัชญาการศึกษาสารัตถนิยม มองผู้เรียนว่าเป็นผู้ถ่ายทอดค่านิยมให้กับคนรุ่นหลัง การเรียนจะทำให้ นักเรียนจดจำและนำไปถ่ายทอดต่อไป ปรัชญาการศึกษานิรันตรนิยม มองผู้เรียนว่าผู้เรียนเป็นผู้ที่มีเหตุผลที่ดีอยู่แล้ว ดังนั้นต้องฝึกฝนด้วยตนเอง ส่วนปรัชญาการศึกษาพัฒนาการนิยม ผู้เรียนจะเป็นศูนย์กลางของการศึกษาแบบนี้ การเรียนรู้เกิดจากการปฏิบัติจริง ซึ่งคล้ายกับปรัชญาการศึกษาปฏิรูปนิยม ที่ต้องการให้ผู้เรียนเรียนรู้การปฏิบัติวิธีการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อแก้ปัญหาสังคม

ในอนาคตส่วนปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม ให้ผู้เรียนมีอิสระเต็มที่ เรียนที่ตนเองอยากเรียน แต่ต้องไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เป็นการเรียนเพื่อตนเอง ไม่ใช่เพื่อสังคม พุทธปรัชญา การศึกษาผู้เรียนจะเป็นผู้ที่ถึงพร้อมด้วยสติปัญญาในการทำเพื่อสังคม ปราศจากความเห็นแก่ตัว ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าผู้เรียนของปรัชญาประยุกต์ และผู้เรียนของปรัชญาการศึกษาตามแนวทางศาสตร์พระราชา เหมือนกันคือมองผู้เรียนเป็นองค์ประกอบหนึ่งของปรัชญาการศึกษา หรือเป็นปลายทางของปรัชญา ที่ต้องการให้เป็นตามหลักพื้นฐานของปรัชญานั้น การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือให้นักเรียนสามารถเลือกเรียนในสิ่งที่นักเรียนอยากเรียน มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมเสริมอาชีพ ซึ่งคล้ายกับมุมมองต่อผู้เรียนของปรัชญาพัฒนาการนิยม และปรัชญาการศึกษาอัตถิภาวนิยม

๒.๖ ผู้สอน

ครูหรือผู้สอนตามความหมายของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ที่วิเคราะห์จากพระบรมราโชวาทหรือพระราชดำรัสที่ทรงให้ไว้ในโอกาสต่าง ๆ เห็นได้ว่าพระองค์ให้ความสำคัญกับผู้สอนหรือครูเป็นอย่างมากเพราะครูเป็นต้นแบบของนักเรียน สิ่งสำคัญคือครูต้องมีความเมตตา โอบอ้อมอารีต่อนักเรียน ตั้งใจที่จะให้ความรู้ทางวิชาการและความรู้ทางด้านศีลธรรมด้วย นอกจากนั้นครูต้องมีอุดมการณ์ของความเป็นครูอย่าทำให้เสีย เพราะลายยศสรรเสริญจากความหมายและคุณสมบัติของครูผู้สอนของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สอดคล้องกับ พุทธปรัชญานิยมมากที่สุด ซึ่งถือว่าผู้สอนเป็นกัลยาณมิตรต่อผู้เรียน ซึ่งหมายถึงเป็นผู้ที่เพียบพร้อมไปด้วยคุณสมบัติที่จะสั่งสอน แนะนำ ชักจูงช่วยเหลือและเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อให้ผู้เรียนดำเนินไปตามทางแห่งการฝึกฝนอบรมได้อย่างถูกต้องผู้สอนตามแนวปรัชญาการศึกษานี้ต้องเป็นผู้มีความดี ปฏิบัติได้จริง มีวิธีสอนหลากหลาย สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนตั้งใจเรียน และสอนผู้เรียนให้เป็นคนดี มีคุณธรรมของสังคม

๓. นอกจากมิติทางการศึกษาแล้ว ทางด้านแนวคิดในการดำรงชีวิตของนักเรียนที่ได้รับจากการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม คือ ทางด้านความประพฤติ และการปฏิบัติตนในการใช้ชีวิต เนื่องจากการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นการเรียนตามตารางเวลาที่กำหนดไว้ล่วงหน้า จะทำให้นักเรียนที่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและมีความรับผิดชอบสูง รู้จักควบคุมตนเอง มีสมาธิอยู่กับการเรียนการสอนเพราะนักเรียนไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับครูโดยตรง หากเรียนแล้วมีข้อสงสัยอาจถามครูที่ปรึกษา หรือกลับไปเรียนย้อนหลังผ่านแอปพลิเคชัน นอกจากนั้นการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นที่จะมาจะเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมได้สร้างแนวคิดที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตส่วนตนให้เป็นคนดี โดยแทรกความคิดเหล่านี้ลงไปในสื่อการสอนดังนี้

๓.๑ ความพอเพียง เป็นสิ่งที่นักเรียนได้รับรู้ คำว่าพอเพียงมาจากสี่สิ่งพิมพ์ สื่อโทรทัศน์ ที่กล่าวถึงเศรษฐกิจพอเพียงบ่อยครั้ง สำหรับนักเรียนที่ได้ศึกษาในโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เนื่องจากเป็นนักเรียนที่ยากจนอยู่แล้ว ความหมายของความพอเพียง คือ การประหยัด ซึ่งคำว่า พอเพียง นักเรียนรับรู้มาจากคำว่าเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการสอนและการเรียนรู้ผ่านการรับชมโทรทัศน์ทางไกลผ่านดาวเทียมและโครงการที่โรงเรียนจัดทำขึ้นตามแนวทางของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เพื่อปลูกฝังแนวความคิดแห่งความพอเพียง

๓.๒ ความรับผิดชอบ นักเรียนที่ศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนจากโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ มีความเอาใจใส่ ตั้งใจ มุ่งมั่นในการศึกษาเล่าเรียนเนื่องจากเป็นเด็กด้อยโอกาส จึงมีแรงผลักดันทางการศึกษามาก อีกทั้งการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นการศึกษาผ่านโทรทัศน์จากโรงเรียนต้นทาง อาจารย์จากโรงเรียนต้นทางจะไม่ทราบว่ามีนักเรียนปลายทางจะตั้งใจเรียนหรือไม่ ดังนั้น นักเรียนปลายทางต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ควบคุมตนเอง และมีสมาธิอยู่กับเรียนการสอนตลอดเวลา ที่สำคัญคือ ต้องเป็น

คนตรงต่อเวลา เพราะตารางการสอนจะเป็นไปตามเวลาที่โรงเรียนต้นทางกำหนด ไม่มีการรอนักเรียนปลายทางว่าพร้อมเรียนหรือไม่ การเรียนการสอนจะใช้วิธีนัดหมายผ่านตารางการศึกษาที่ทำไว้ล่วงหน้า ซึ่งต้องมีความรับผิดชอบต่อตนเองและความรับผิดชอบต่อสังคม

๓.๓ ความเพียร นักเรียนในโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมโดยทั่วไปถ้าประสงค์จะได้รับความรู้จะต้องมีความเพียร ซึ่งนักเรียนจะต้องมีความเพียรในการแสวงหาความรู้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ซึมซับจากการรับรู้ให้เห็นถึงการปฏิบัติพระราชกรณียกิจของ ในหลวงรัชกาลที่ ๙ โดยไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย เพื่อบรรลุถึงพระภารกิจในการแก้ไขปัญหาให้พสกนิกรของพระองค์ และส่วนหนึ่งได้แทรกมากับคำสอนในโครงการนี้ด้วย

๓.๔ ความกระตือรือร้น นักเรียนศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมีความกระตือรือร้น ซึ่งหมายถึงความใฝ่ดี ใฝ่รู้ มีความอยากเรียนรู้สูง มีความสุข และความภูมิใจในการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ซึ่งมูลเหตุของความกระตือรือร้น มาจากความรู้สึกถึงความแปลกใหม่ของรูปแบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ซึ่งแตกต่างจากการสอนในห้องเรียนปกติ ที่สำคัญที่สุดคือการที่นักเรียนได้เรียนในสิ่งที่ตนเองเลือก ซึ่งเป็นสิ่งที่ชอบจึงทำให้เกิดความกระตือรือร้น

๓.๕ รู้เท่าทันเทคโนโลยี วิธีการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม นอกจากดูจากโทรทัศน์แล้ว สามารถดูได้จากระบบอินเทอร์เน็ต หรือแอปพลิเคชันผ่านโทรศัพท์มือถือ ทำให้นักเรียนต้องขวนขวาย เรียนรู้เทคโนโลยีทางการศึกษา จึงสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้

๓.๖ รู้รักสามัคคี ในด้านการดำรงชีวิต ในสังคมนักเรียนมีแนวคิดในความรัก ความสามัคคีปรองดอง ในสังคม เนื่องจากตลอดระยะเวลาที่บ้านเมืองเกิดความขัดแย้ง พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงลงมาจัดการกับความขัดแย้ง และทรงเน้นย้ำให้คนไทยรู้รักสามัคคี ซึ่งได้ถูกส่งผ่านการสำนึกในพระมหากรุณาธิคุณที่จะทำตามที่พระองค์ท่านสอนสั่ง

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นการใช้เทคโนโลยีส่งข้อมูลความรู้ทางการศึกษาราคาถูก เมื่อเทียบกับสิ่งที่นักเรียนได้รับการเรียนการสอนจากโรงเรียนต้นทางสามารถสอนนักเรียนได้จำนวนมาก ปัจจุบันการศึกษามีต้นทุนหรือค่าเล่าเรียนที่สูงมาก ทำให้มีผู้ด้อยโอกาสไม่มีโอกาสศึกษา โครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ให้โอกาสศึกษาแบบไม่มีต้นทุนแก่ผู้ปกครองและนักเรียน การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งอยู่บนพื้นฐานขั้นตอนการเรียนรู้ตามแนวทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง การส่งผ่านความรู้ในการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมต้องประกอบด้วย ขั้นตอนก่อนการศึกษา ขั้นตอนระหว่างการศึกษา และขั้นตอนหลังการศึกษาจึงทำให้นักเรียนสามารถสังเคราะห์ความรู้ได้จนเกิดปัญญา การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม เป็นส่วนหนึ่งของปรัชญาการศึกษาตามแนวทางศาสตร์พระราชา ความสำเร็จของการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมไม่ได้เกิดจากการสอนของครูต้นทาง ครูปลายทาง และความตั้งใจของนักเรียนเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากความร่วมแรงร่วมใจของทุกคนทุกฝ่าย

ปรัชญาการศึกษาตามแนวทางศาสตร์พระราชา เป็นปรัชญาการศึกษาที่ทันสมัยเหมาะสมกับประชาชนชาวไทย เพราะเป็นสิ่งที่พระราชาทรงคิดขึ้นจากการทรงงานหนัก การศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ ศาสตร์พระราชา ด้านการศึกษาเป็นสิ่งที่พิสูจน์แล้ว จากการดำเนินโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมกว่า ๒๐ ปี ว่าปฏิบัติได้จริง และมีผลสัมฤทธิ์ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมไม่ได้ให้ความรู้ทางด้านวิชาการเพียงอย่างเดียวแต่ได้ส่งผ่านความรู้ทางด้านคุณธรรม ซึ่งการส่งผ่านคุณธรรมได้ถูกแทรกไว้ในกระบวนการเรียนการสอนจากการศึกษาปรัชญาการศึกษาตามแนวทางศาสตร์พระราชา ในเรื่องภูมิหลังความหมายทางการศึกษาคุณธรรม ซึ่งเป็นเครื่องกำกับ

ความรู้หลักการ และวิธีการศึกษาจุดมุ่งหมายของการศึกษา ผู้เรียน ผู้สอน ผ่านพระบรมราโชวาท พระราชดำรัสที่ให้แก่พสกนิกรในโอกาสต่าง ๆ โดยเปรียบเทียบกับการศึกษาประยุกต์แล้ว ปรัชญาการศึกษาตามแนวทางศาสตร์พระราชา เป็นปรัชญาการศึกษาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะไม่เหมือนกับปรัชญาการศึกษาประยุกต์ แต่มีองค์ประกอบครบเทียบเท่าปรัชญาการศึกษาประยุกต์ แนวคิดด้านการศึกษาของพระองค์ต้องการใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประเทศ จึงได้คิดโครงการด้านการศึกษาหลายโครงการ ซึ่งโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นโครงการหนึ่งที่สำคัญ ในหลายโครงการด้านการศึกษา ที่สามารถส่งสะท้อนปรัชญาการศึกษาของพระองค์ท่าน กล่าวคือ การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน โดยการให้ความรู้ควบคู่กับการสร้างคุณธรรม เพื่อจะได้นำความรู้ไปทำประโยชน์ต่อส่วนรวม ไม่ได้นำความรู้ไปเพื่อเอาเปรียบผู้อื่น การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมใช้หลักของเหตุและผล นอกจากความรู้ที่นักเรียนได้รับตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด แล้วสิ่งที่นักเรียนในโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมจะต้องศึกษาเพิ่มเติมคือ การเรียนรู้ทางด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ตามแนวภูมิสังคม เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ได้ทันทีหลังสำเร็จการศึกษา ดังนั้น การจะศึกษาในเรื่องใดต้องมีเหตุผลมารองรับการปฏิบัตินั้น ส่วนการสร้างนักเรียนให้มีคุณธรรมนั้น ครูต้องเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับนักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรมตลอดเวลาทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน เพราะครูไม่ว่าอยู่ที่ใดก็มีสถานะของความเป็นครู ภาวลักษณะและความน่าเชื่อถือเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้นักเรียนปฏิบัติตามคำสอนของครู

จากการศึกษาแนวคิดการดำรงชีวิตตามแนวทางศาสตร์พระราชา สำหรับนักเรียนในโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำนั้น นักเรียนทุกคนทราบตัวโครงการการศึกษา

ทางไกลผ่านดาวเทียมและโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ เป็นโครงการพระราชทานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ซึ่งได้สร้างความรู้สึกลำบากในพระมหากรุณาธิคุณจนเป็นความรู้สึกลำบากที่สร้างความเคารพรักและศรัทธาต่อพระองค์ จึงทำให้เชื่อในสิ่งที่พระองค์ทรงสอนสั่ง ในการตั้งใจศึกษาเล่าเรียนและเป็นคนดี สามารถนำความรู้ไปใช้เพื่อประโยชน์ของสังคม นักเรียนโครงการการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม มีความภาคภูมิใจที่ได้ศึกษาในด้านมิติความรู้ ส่วนแนวความคิดดำรงชีวิตซึ่งเป็นมิติทางคุณธรรมนั้น นักเรียนมีแนวคิดด้านความพอเพียงมาจากในหลวงรัชกาลที่ ๙ ประกอบกับการเรียนการสอนในโรงเรียนการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ได้สร้างความรับผิดชอบให้กับนักเรียนที่ต้องเข้าเรียนตามตารางเวลาที่กำหนด นอกจากนั้นความที่เป็นโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำ ทำให้นักเรียนได้สร้างทักษะในการอยู่ร่วมกันในสังคม คือมีความเสียสละ แบ่งปัน มีความสามัคคี การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมเป็นการเรียนการสอนที่ส่งผ่านความรู้เหมือนกันทั่วประเทศ แต่สิ่งที่แตกต่างกันมากที่สุดคือ การให้ความรู้ทางด้านวิชาชีพของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์จะแตกต่างกันตามสภาพพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพหรือช่วยเหลือครอบครัวได้

ข้อเสนอแนะ

๑. เชิงวิชาการ

จากการศึกษาผลการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมผ่านทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง รวมถึงการศึกษาแนวความคิดดำรงชีวิตตามแนวทางศาสตร์พระราชาที่ส่งผ่านมาทางการศึกษาทำให้ทราบว่ารูปแบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมจะทำให้นักเรียนได้รับความรู้ทางด้านวิชาการเป็นการแก้ปัญหาการขาดแคลนครูสาขาวิชาเอกได้ และเสริมด้วยความรู้ทางด้านวิชาชีพและ

คุณธรรมที่ได้จากการเรียนในห้องเรียน ซึ่งความรู้ที่ได้รับต้องถูกนำไปปฏิบัติเพื่อให้เกิดความชำนาญจนเกิดปัญญาการที่นักเรียนได้ศึกษาในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำ ทำให้นักเรียนได้นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมมาปฏิบัติจริงที่เห็นได้เด่นชัดคือ ทางด้านวิชาชีพ นักเรียนได้มีโอกาสทำเกษตรผสมผสาน เลี้ยงสัตว์ ฝึกทำขนม เป็นต้น นอกจากนั้นการได้ศึกษาในโรงเรียนประจำทำให้นักเรียนต้องมีกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกัน นักเรียนทุกคนต้องเคารพกฎซึ่งเป็นพื้นฐานที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ การอยู่ร่วมกันในสังคม เอื้อเพื่อแบ่งปันมีระเบียบวินัย รู้จักการทำงานเป็นทีม ดังนั้น รูปแบบของการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมร่วมกับโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำ เป็นรูปแบบของการศึกษาที่สมบูรณ์ที่ควรส่งเสริมให้เกิดการศึกษาในลักษณะนี้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งมีอยู่จำนวนมาก ให้นำโรงเรียนขนาดเล็กมารวมกันเป็นโรงเรียนประจำศึกษาฟรี และให้การศึกษาด้านวิชาการผ่านการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม จะทำให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของชาติมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถใช้งบประมาณของชาติได้อย่างคุ้มค่า การส่งเสริมให้มีโรงเรียนสื่อประสมแบบโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ซึ่งเป็นโรงเรียนกึ่งนอน ให้เกิดขึ้นทั่วทุกแห่งในประเทศไทยร่วมกับการสอนทางไกลผ่านดาวเทียมน่าจะเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่ลดปัญหาความไม่เท่าเทียมทางการศึกษาได้จริง

๒. เชิงนโยบาย

การศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์เป็นกลไกที่ทำให้เกิดการศึกษาที่สมบูรณ์ตามแนวศาสตร์พระราชา ด้านการศึกษา คือมีความรู้ทางวิชาการและคุณธรรม แต่เนื่องจากนักเรียนในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์เมื่อสำเร็จการศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ นักเรียนต้องแยกย้ายกันไป ซึ่งโดยปกตินักเรียนมีพื้นฐานที่ยากจนอยู่แล้ว บางส่วนที่เรียนดีอาจ

ได้รับทุนการศึกษาเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย บางส่วน อาจไม่ได้รับการศึกษาต้องกลับไปช่วยพ่อแม่ทำงานเลี้ยงดู ครอบครัว สิ่งที่เป็นคุณูปการของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำคือ การฝึกวิชาชีพตามสภาพพื้นที่ ตามแนวภูมิสังคม ทำให้สามารถที่จะดูแลครอบครัวได้ในระดับหนึ่ง แต่สิ่งที่ภาครัฐโดยกระทรวงศึกษาธิการน่าจะต่อยอดความสำเร็จจากการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม

ในโรงเรียนราชประชานุเคราะห์คือ การขยายโอกาส และความเสมอภาคทางการศึกษาจนถึงระดับปริญญาตรี เพื่อให้นักเรียนที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๖ สามารถเข้ารับการศึกษาดูโดยเน้นไปทางด้านวิชาชีพหรือ การเกษตรผสมผสานที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ตาม แนวภูมิสังคม ซึ่งจะเป็นการพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวทาง ของพระองค์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (๒๕๖๐). พระราชดำริที่สำคัญเกี่ยวกับการศึกษา. สืบค้นเมื่อ ๑๔ มกราคม ๒๕๖๐, จาก <http://www.moe.go.th/>
- บุญเลิศ นาคแก้ว. (๒๕๒๖). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับปรัชญาการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- ไพฑูริย์ สินลารัตน์. (๒๕๒๙). ปรัชญาการศึกษาเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ ๓). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ภิญญาพัชน์ ปลากัดทอง. (๒๕๕๑). การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการเผชิญอุปสรรคของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ ๒ (ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด. (วิจัยและพัฒนาหลักสูตร)). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มนูญ มุกข์ประดิษฐ์. (๒๕๕๙). ภูมิสังคมกับแนวพระราชดำริ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม. (๒๕๕๘). ๒๐ ปีการศึกษาพระราชทานทางไกลผ่านดาวเทียม. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- รัชราพร นีรนาทรังสรรค์. (๒๕๔๐). ประสิทธิภาพของกระบวนการสื่อสารเพื่อการศึกษาทางไกลระดับมัธยมศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศโครงการศึกษาสาขาสามัญด้วยระบบการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (ปริญญาานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต), จาก <http://202.28.199.102/tdc/>
- สำนักประชาสัมพันธ์เขต ๓ เชียงใหม่. (๒๕๖๐). พระราชดำริที่สำคัญเกี่ยวกับการศึกษาสืบค้นจาก. สืบค้นเมื่อ ๑๔ มกราคม ๒๕๖๐, จาก http://www.prdnorth.in.th/The_King/
- อุดมพร อมรรธรรม. (๒๕๕๘). ปรัชญาการศึกษาพระเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- Baker, E., McGaw, B. and Peterson P. (2017). *Constructivism and learning*. Retrieved January, 2017, from http://folk.uio.no/sveinsj/Constructivism_and_learning_Sjoberg.pdf
- Moss A. Boudourides. (2017). *Constructivism and Education: A shopper's guide*. Retrieved January, 2017, from <http://www.math.upatras.gr/~mboudour/articles/constr.html>